

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра періодичної преси та медіаредагування

Коваленко А. Ф.

**ДИСЦИПЛІНИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 1: ВИБІРКОВІ: ДОКУМЕНТАЛІЗМ
ТА ДОКУМЕНТАЛІСТИКА**

Методичні вказівки та завдання
для здобувачів *другого (магістерського) рівня*
спеціальності 061 «Журналістика»

УДК_ _ 070 : 82 - 1/ - 9 : 791.2 (076)
К 562

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Протокол № 2 від 12 жовтня 2021 р.

Рецензенти:

канд. філол. наук, доцент кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій
О. І. Хобта.

канд. філол. наук, доцент кафедри періодичної преси та медіаредагування О. В. Лаврик

Коваленко А. Ф. Дисципліни спеціалізації 1: Вибіркові : Документалізм та документалістика: Методичні вказівки для здобувачів 1 курсу другого (магістерського) рівня спеціальності 061 «Журналістика». Одеса, 2021. 24 с.

Методичні вказівки містять матеріали мету та завдання курсу, тематику лекційних занять, завдання для самостійної роботи, теми рефератів та питання для самоконтролю.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2021.
© Коваленко А. Ф., 2021.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план курсу.....	7
Завдання для самостійної роботи.....	11
Питання для самоконтролю.....	16
Рекомендована література.....	19

ВСТУП

Навчальним планом з дисципліни «Дисципліни спеціалізації 1: Вибіркові : Документалізм та документалістика» передбачено годин лекції – 36/12,
самостійна робота – 144/168,
форма контролю – іспит.

Мета : розкрити суть документалізму як принципу відображення фактів реальної дійсності, особливостей документалізму як літератури «non fiction», ознайомити з провідними концепціями документальної літератури, жанровою типологією та способом нарації; навчити студентів опрацьовувати й застосовувати факти відповідно до авторських настанов, намірів та жанрової природи текстів.

Завдання :

- ознайомити студентів з теорією та історією документалістики;
- виробити вміння й навички аналізу документальних текстів відомих українських та зарубіжних авторів;
- сформувані компетентності щодо пошуків фактів та їх відображення в текстах різних жанрів документалістики;
- виробити компетентності створення документального тексту.

Магістр повинен знати:

- основні теоретичні положення щодо понять «документалістика» та «документалізм»;
- спільне та відмінне в документальних творах різних видів мистецтв; жанрову палітру документальної літератури та жанрові особливості; функціональне призначення вищезазначених явищ;
- провідних представників якісної української та світової документалістики.

Магістр повинен уміти:

- застосовуючи компетентнісний підхід, уміти аналізувати документальні твори;
- виявляти знання та здібності з особливостей збору інформації для документальних текстів, її видів, методів опрацювання;
- здійснювати компаративний аналіз текстів однієї тематики з метою встановлення особливостей нарації, авторських стратегій;
- виявити власні творчі здібності в самостійно написаному документальному творі, створити власну джерельну базу інформації щодо авторського тексту.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

б) загальнонаукових (КЗН):

КЗН.04. спроможність до виконання наукових досліджень із застосуванням сучасних методологічних основ реалізації експерименту, уміння оформляти результати досліджень;

в) загальнопрофесійних (КЗП):

КЗП.05. базові знання з теорії соціальних комунікацій, практики їх застосування у різних соціокультурних сферах;

КЗП.08. здатність проводити експертизу стану інформаційного простору;

КЗП.09. здатність до створення, редагування журналістських, рекламних та піар-текстів;

г) спеціалізовано-професійних (КСП)

КСП.01. спеціальні знання щодо участі в роботі наукових колективів, які проводять дослідження з широкої журналістськознавчої проблематики, підготовка і редагування наукових публікацій;

КСП.05. поглиблені знання про сучасні методи розробки книговидавничих проектів.

Очікувані результати навчання. Процес вивчення дисципліни спрямований на досягнення елементів наступних програмних результатів навчання, що відповідають заявленим компетентностям (ПРН):

Володіти методами синтезу й аналізу структури та властивостей журналістськознавства, фундаментальними навичками науково-дослідної роботи.

Вміти аналізувати наукову літературу з метою вибору напряму досліджень.

Уміти моделювати основні процеси майбутнього дослідження з метою вибору методів дослідження, наявного апаратного забезпечення або створення нових методик, користуватися нормативно-правовими актами та нормативно-технічною документацією.

Вміти обробляти та аналізувати отримані результати досліджень та документально їх оформляти.

Вміти орієнтуватися в теорії та історії соціальних комунікацій.

Вміти застосовувати різноманітні методи аналізу для експертизи стану інформаційного простору.

Вміти проводити цілісні, розгорнуті дослідження об'єктів інформаційного простору.

Знати види, специфіку й механізми журналістського аналізу тексту, виявляти знання та розуміння сучасних наукових методів та концепцій аналізу текстів мас-медіа, сучасні знання з реклами та зв'язків з громадськістю.

Вміти працювати в наукових колективах, які проводять дослідження з широкої журналістичнознавчої проблематики.

Вміти підготувати й редагувати наукові публікації; знати сучасні методи розробки книговидавничих проектів.

Вміти вибрати оптимальну методику розробки книговидавничих проектів.

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Дисципліни спеціалізації 1: Документалізм та документалістика» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких дисциплін, як «Журналістський фах», «Журналістська майстерність», «Види комунікації», «Теорія, історія та методологія соціальних комунікацій», «Соціальні комунікації та дискурсивні практики», «Критичне мислення й текстотворення» тощо.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних заняттях, але значною мірою покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної та заочної форми навчання під час семестру. Самостійна практична робота студентів ґрунтується на опрацюванні першоджерел та написанні творчих робіт – письмових наукових есеїв та власних документальних творів. У ході лекційних занять розглядаються теоретичні аспекти дисципліни, пояснюються дискусійні або проблемні моменти, а також пояснюються окремі аспекти аналізу документальних творів щодо написання наукових есеїв та методика збору й опрацювання інформації для написання власних документальних текстів. Захист власних досліджень і презентація власних документальних текстів відбувається на окремому занятті й додатково оцінюється.

Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); метод бесіди; робота з текстами, збірками документалістики (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів), використання соціальних мереж або електронних ресурсів для перегляду документальних стрічок за збірками документалістики (на кшталт фільму «Аеропорт» за мотивами однойменної збірки В. Лойка).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин, що становить 6 кредитів ЄКТС.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади документалізму

Тема 1. Поняття «документалістика», «література non fiction», література факту, «фактографія», «нефікційна література», «мемуаристика» тощо. Метажанрова природа документальної літератури. Документалізм як принцип «прямого» відображення фактів реальної дійсності. Основні ознаки документальної літератури за О. Галичем, Норманом Сімсом та Річардом Родсом (авторське «Я» та рівень суб'єктивності в тексті, історична й фактуальна складова, увага до мови, символічні реалії, почуття часу та місця, контекст) та іншими ученими. Проблеми генології документалістики (вид, рід, жанр, метажанр, стиль тощо). Історія та перспективи розвитку світової та української документалістики. Квазідокументальна (межева, за М. Варикаша) література та теорія симулякрів (Ж. Бодрійяр). Етапи розвитку документалістики та її дослідження. Провідні світові та українські науковці. Наукові школи дослідження документалістики в Україні. Луганська школа документалістики з вивчення теорії та історії документалістики професора О. А. Галича. «Долуганський» період: рівненські й криворізькі дослідники. Всеукраїнські конференції, збірники праць тощо в Україні.

Тема 2 . Жанрова типологія документальної літератури. Класифікації зарубіжних та українських учених (Ж. Женетт, О. Местергазі, Ю. Ковалів, Т. Бовсунівська, Т. Черкашина та ін.). Класифікація документальних жанрів в українській літературі за О. Галичем, В. Назарцем та іншими науковцями. Документалістика як проміжне родо-жанрове утворення. Малі жанрові утворення епосу (нарис, есей), ліро-епосу (мемуари (щоденник, нотатки, некролог, літературний портрет тощо) та художня біографія (есеї, роман тощо). Автодокументальні тексти (за концепцією Л. Гінзбург, Т. Бовсунівської). Ознаки («установка на достовірність», достовірність антропологічного начала). Класифікація автодокументальних жанрів за Т. Бовсунівською (есеї, автобіографія, щоденник, мемуари, хроніка, сповідь, лист, документальна повість, документальне оповідання, документальний роман, травелог (розповідь про мандри). Жанри автодокументалістики як частина літератури non fiction. Перебування поза зв'язками з певними літературними напрямками епохи. Їх мета та можливості реалізації мети.

Класифікація документальних жанрів за О. Мастергазі. Первинні та вторинні жанри. Лист, хроніка, сповідь, щоденник, записна книжка, автобіографія, біографія, мемуари. Вторинні –

трелог, невигадане оповідання, документальна повість та документальний роман.

Тема 3. Природа факту та специфіка його відображення в різних мистецтвах (публіцистиці, літературі, кіномистецтві тощо). Семіотична природа факту, його непроцесуальний характер (Н. Арутюнова). Факт і свідомість. Факт і подія. Види фактів. Факти та їхні функції. Джерела фактів. Сучасна література поп fiction як «особливий літературний жанр» (зокрема, Н. Головченко, О. Колінко). Види фактів та їх роль у створенні документального образу. Способи створення документальних образів (типізація, авторська інтерпретація, авторські свідчення, трактування). Відображення реальності (фактів) в документальному кіно. Факти й проблемність. Фокус чи кут зору у відображенні реальності в кінодокументалістиці. Автор та його роль у відображенні фактів (реальності). Сюжет як нанизування фактів у документальних фільмах. Фокус на негатив. Відсутність ярликів. Фіксація реальності як «тут і зараз». Факт і пропаганда та контрпропаганда. Факт у проблемному документальному кіно та кінохроніці.

Тема 4. Факт і спосіб нарації в документальних та художніх текстах. Фактуальна та фікціональна нарація (за Ж. Женеттом). Документальна література як основа для появи романістики (за М. Бахтіним). Трансгредієнтна форма оповіді (самооб'єктивація), можливе співпадіння автора й героя в автобіографії (щоденник – самосповідальність, об'єктивний діловий звіт про вчинок). Автобіографія як повідомлення інформації про себе. Найбільш «реалістична» біографічна форма; найменші ступінь перетворення автора, використання ціннісної позиції автора поза героєм, просторове й часове позазнаходження автора; відсутність чітких рис характеру, ізоляції, завершеної фабули. Автор біографії – можливий інший, бачення самого себе поряд з я-для-себе. Біографія і щоденник (минуле) та естетизація, оповідний характер нарації. Інший та я-для-себе не вступають у конфлікт, спільні для колективу цінності. Взаємозамінність героя й оповідача. Відсутність поділу між собою і світом, оточуючими. Форми ціннісного сприйняття інших і себе рівноцінні. Тільки приналежність до суспільства дозволяє продуктивну біографічну самооб'єктивацію життя, укріплює позицію іншого в авторі. Типи біографічної свідомості: авантюрно-героїчний (я-для-себе) та соціально-побутовий (соціальні, сімейні цінності; індивідуалізована манера оповідності, але герой не фабулічний, активність для спостереження й наративності, двоплановість: оповідач-герой, власні переживання, слабка асиміляція з оточуючими; інші дійові особи характеризують оповідача). Двоплановість і критичність, дві свідомості. Способи

відображення фактів. Чинники, що впливають на вибір фактів. Мотиви автора в трактуванні фактів в історичній альтернативістиці.

Тема 5. Простір і час в структурі документального тексту з точки зору актуальності для читача. Співвіднесеність хронотопу та точки біфуркації в історичній альтернативістиці та поточній реальності. Вплив постмодернізму, трактування історії поза часом і простором. Матриця й хронотоп в історичній альтернативістиці, ретроальтернативи. Особливості часу в мемуарно-автобіографічній прозі (минулий і теперішній час). Індивідуальний авторський та соціально-історичний час. Топоси в мемуаристиці.

Змістовий модуль 2. Сучасна документалістика та персоналії

Тема 6. Документальні твори С. Алексієвич. Жанрова специфіка творів «Чорнобыльська молитва. Хроника будущего», «Цинковые мальчики». Природа текстів авторки та «жанр голосів». Типологічні особливості «жанру голосів», роль автора в композиції «голосів». Ознаки жанру спогаду-сповіді. Способи організації хорового звучання. Особливості впливу на читача. Спосіб нарації. Образна система. Автор-оповідач, герой-оповідач. Документалізм та публіцистичність творів С. Алексієвич.

Тема 7. С. Жадан «Луганський щоденник», історичні паралелі періоду анархізму та сучасної передвоєнної атмосфери. Щоденник як позалітературний жанр. Ознаки мемуаристики в щоденнику. Особистісне начало щоденника. Ретроспективний кут зору та «фільтрування» інформації. Подвійна точка зору автора на події. Пам'ять і подія в щоденнику. Внутрішній сюжет щоденника та пам'ять. Суб'єктивне та об'єктивне начала. Роль історичних фактів та подій у щоденнику. Розгортання фактів, їх позиційне розташування в жанровій структурі щоденника. Психотерапевтична функція в щоденника. Концептуальність автора в поглядах на історію.

Тема 8. Документально-публіцистичні портрети жінок на війні в збірці Анни Шили «Жінка війни». Методи збору та опрацювання інформації в документальній портретистиці. Види фактів та їх роль у створенні окремих портретів. Ознаки портрету та інтерв'ю в тексті. Семіотика й семантика портрета в збірці Анни Шили. Засоби образотворення в портретах.

Тема 9. Євромайдан в постатях: К. Бердинських «Теплі історії з майдану» та Н. Гук «Євромайдан. Звичайні герої». Жанрові варіації збірок. Збірка як єдине ціле. Типологія образів. Роль фактів у створенні образної системи. Образи майданівців і специфіка хронотопу. Композиційні особливості збірок.

Тема 10. Особливості документалістики Валерія Макєєва «100 днів полону, або позивний 911». На межі щоденника та сповіді екзистенційний вимір тексту. Факти та коментарі як спосіб відображення дійсності, хронотопу; їх специфіка.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота передбачає творче закріплення матеріалу, розглянутого на лекційних заняттях. Формою такого закріплення є підготовка наукового письмового есею, де студентам пропонується продемонструвати свою дослідницьку діяльність та науковий підхід до опрацювання й аналізу документальних текстів, а також закріпити власні професійні компетенції і навички в ході написання власних документальних творів. Самостійна робота покликана сформувати власну позицію щодо досліджуваного матеріалу, а також набуті поглиблених знань у вивченій дисципліні. Крім того, самостійні творчі роботи сприяють кращій підготовці студентів до підсумкового контролю.

З метою варіативності виконання завдань та формування різних комунікативних навичок бажано комбінувати письмові есеї та усні доповіді.

Завдання для студентів денної форми навчання:

Виконати письмові завдання на тему:

1. Хронікальність і хронотоп у «Щоденнику артилериста» Геннадія Харченка.
2. Біографізм, коментарність та синкретизм у мемуарному письмі у варіанті книги І. Вовк «На щиті. Спогади родин загиблих воїнів. Дебальцеве».
3. Наративні особливості та образ автора в «Щоденнику військового лікаря» В. Чернієнка.
4. Написати власний документальний твір (у жанрі нарис або есей). Для виконання завдання необхідно знайти об'єкт для уваги й роботи у жанрі портретного нарису.

Завдання для студентів заочної форми навчання:

Виконати письмові завдання на тему:

1. Хронікальність і хронотоп у праці Сергія Лойка «Аеропорт». Документальна основа (види фактів) та вимисел у фільмі «Аеропорт» та однойменному документальному романі.
2. Євромайдан в постатях: Н. Гук «Євромайдан. Звичайні герої» (на вибір). Жанрова варіація збірки. Образи майданівців і специфіка хронотопу. Композиційні особливості збірки.

3. Написати власний документальний твір. Для виконання завдання необхідно знайти об'єкт для уваги й роботи у різних жанрах (наприкладі організація «ІТ-бабусі» в партнерстві з ОО "Суспільство та історична спадщина" та відомим одеським краєзнавцем Олександром Бабичем (проект «Зберігачі часу онлайн» за підтримки ОО Forum ZFD).

У ході самостійного опрацювання й аналізу матеріалів та написання наукового есею за Темою 1 «Хронікальність і хронотоп у «Щоденнику артилериста» Геннадія Харченка» потрібно підготувати невеликий письмовий текст, обов'язково відповівши на такі питання :

- Що вам відомо про хронікальність?
- Як тлумачать науковці поняття «хронотоп»? Назвіть особливості хронотопу в мистецтві, літературі та документалістиці?
- Виявіть особливості обох понять у вищезазначеному тексті.

У ході самостійного опрацювання матеріалів Теми 2 «Біографізм, коментарність та синкретизм у мемуарному письмі у варіанті книги І. Вовк «На щиті. Спогади родин загиблих воїнів. Дебальцеве» текст есею може включати відповіді на такі питання:

- Опишіть біографіям як явище та вкажіть його особливості;
- Як виявляється коментарність у різних жанрах журналістики та документалістики?
- Що таке синкретизм? Як синкретизм виявляється в художній творчості та документальних текстах? Назвіть засоби його вираження.
- Як виявляються вищезначені ознаки в книзі І. Вовк «На щиті. Спогади родин загиблих воїнів. Дебальцеве».

Під час самостійного опрацювання й аналізу матеріалів та написання наукового есею за Темою 3 «Наративні особливості та образ автора в «Щоденнику військового лікаря» В. Чернієнка» потрібно підготувати невеликий письмовий текст, обов'язково відповівши на такі питання :

- Що вам відомо про наративність? Які особливості чоловічого та жіночого письма Ви знаєте?
- У чому полягає специфіка наративності в щоденнику?

- Проаналізуйте образ автора згаданого тексту (відповідно до класифікації М. Бахтіна чи інших учених). Назвіть засоби вираження образу автора в тексті, ілюструючи прикладами.

Для написання власного тексту в документальних жанрах слід визначитися з об'єктом зображення та здійснити підготовчу, пошукову роботу, здійснити збір інформації з різних джерел (від очевидців, документів, бесіди з об'єктом уваги (персонажем портретного нариса тощо.)

Темарій рефератів

1. Екзистенційний вимір щоденника як жанру (на прикладі щоденників Ф. Кафки (1910-1923).
2. Екзистенційність як особливість щоденникових записів В. Стуса (Стус В. З таборового зошита. Твори : у 4 т., 6 кн. Л. : Просвіта. 1994. Т. 4. С. 485–502).
3. Саморефлексія та інтровертивність як жанрові категорії щоденника.
4. Біографія та автобіографія як відгалуження документалістики (за працями М. Бахтіна).
5. Сучасна українська квазідокументальна література (на прикладі братів Капранових).
6. Сентиментальні ознаки жіночих та чоловічих щоденників (на прикладі щоденника О. Кобилянської та О. Олеся).
7. Блоги як література особистого спомину (на прикладі блогів відомих українських публіцистів (на власний вибір Ю. Андруховича, І. Роздобудько та інших).
8. Авторська самоцензура в щоденниках О. Довженка.
9. Документалістика як складник автобіографії.
10. Автобіографічна пам'ять: її реалізація в щоденниках і мемуарах.
11. Самоцензура та цензура: їх співвідношення в документальних текстах (на прикладі спогадів Ю. Смолича «Розповідь про неспокій. У 2 ч.»).
12. Картина доби в щоденниках М. Коцюбинської.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Журналістика як поняття та предмет вивчення										
Тема 1. Документалізм як принцип «прямого» відображення фактів реальної дійсності.	6	2			4	9	1			8
Тема 2. Жанрова типологія документальної літератури.	10	4			6	9	1			8
Тема 3. Природа факту	8	4			4	8	1			7
Тема 4. Факт і спосіб нарації в документальних та художніх текстах.	10	4			6	10	2			8
Тема 5. Простір і час	10	4			6	9	1			8
Змістовий модуль 2. Журналістика в соціальному контексті										
Тема 6. Документальні твори С. Алексієвич.	10	4			6	10	2			8
Тема 7. С. Жадан «Луганський щоденник»	6	2			4	8	1			7
Тема 8. Документально-публіцистичні портрети жінок на війні в збірці Анни Шили «Жінка війни».	10	4			6	9	1			8
Тема 9. Євромайдан в постатях: К. Бердинських «Теплі історії з майдану» та Н. Гук «Євромайдан. Звичайні герої	10	4			6	9	1			8

Тема 10. Особливості документалістики Валерія Макєєва «100 днів полону, або позивний 911».	10	4			6	9	1			8
Разом										
ІНДЗ*										
Усього годин	90	36			54	90	12			78

* – за наявності

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин	Кільк год
		Денна форма	Заочн форма
1	Домисел і вимисел у документалістиці та літературі	6	9
2	Сучасна українська кінодокументалістика	6	9
3	Сучасна фотодокументалістика	6	9
4	Спогадова (мемуарна) література та її особливості	6	9
5	Біографія, біографічність та сторітелінг як ознаки документалізму	6	9
6	Особливості відтворення хронотопу в документалістиці	6	8
7	Документалістика в умовах глобалізації	6	9
8	Автокоментарність як тенденція сучасної документалістики	6	8
9	Автобіографія як метажанр	6	8
Усього		54	78

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – написання рефератів, есе.

Методи навчання

- проблемна лекція
- розігрування ролей
- аналіз конкретних ситуацій
- написання журналістських матеріалів
- аналіз матеріалів у ЗМІ.

Методи контролю

- усна відповідь на практичному занятті
- письмові творчі роботи
- письмові роботи з виконання домашніх комплексних завдань
- комплексна підсумкова робота

Підсумковий контроль: результати вивчення проблематики дисципліни підсумовуються викладачем за підсумками накопичених балів під час різних форм контролю: усних відповідей, виконання рекомендованих домашніх вправ.

Питання для підсумкового контролю

Поточний контроль 1

1. Зміст та об'єм поняття «документалістика», «документальна література», література non fiction.
2. Причини популярності документальної літератури в ХХІ ст.
3. Генеза, специфіка, система літератури non fiction.
4. Факт, його природа. Типологія фактів.
5. Напрями документальної літератури: історична документалістика, художня біографіка, художня публіцистика й мемуаристика.
6. Мемуарно-біографічна проза. Художній і публіцистичний простір в мемуаристиці.
7. Художня біографія.
8. Автобіографія як жанр / мета жанр документалістики.
9. Щоденник як жанр.
10. Проблема автора в щоденнику.
11. Автокоментар.
12. Специфіка сюжетотворення альтернативно-історичних творів.
13. Портрет у документальній літературі. Семіотика й семантика.
14. Наративні особливості художньо-біографічної літератури.
15. Синкретизм жанрів і форм мемуарного письма.

- 16.Щоденник як жанр мемуарної літератури. Автор у щоденнику.
- 17.Специфіка відтворення хронотопу в щоденниках.
- 18.Біографізм у документальних джерелах.
- 19.Мемуаристика. Спогади.
- 20.Постмодерна поетика фіктивної біографії.

Поточний контроль 2

1. Наративні особливості документально-художньої прози С. Алексієвич.
2. Хронікальність як ознака тексту в документальних текстах С. Алексієвич.
3. Інтерпретація факту та очікування читача в документальній книзі С. Алексієвич «Цинковые мальчики».
4. Історична документалістика у варіанті творів С. Жадана роман «Anarchi in the UKR» та «Луганський щоденник».
5. Філософський аспект та концептуалізація тексту.
6. Документальний портрет у збірці Анни Шили «Жінка війни».
7. Соціальні типи та гендерний аспект у портретах Анни Шили. Типологія персонажів.
8. Методи збору інформації та групи фактів у збірці «Жінка війни».
9. Наративні та композиційні особливості щоденника В. Макеева.
- 10.Типологія фактів та хронотоп у щоденнику В. Макеева.

Підсумковий контроль

1. Зміст та об'єм поняття «документалістика», «документальна література».
2. Причини популярності документальної літератури в ХХІ ст.
3. Генеза, специфіка, система літератури non fiction.
4. Факт, його природа. Типологія фактів.
5. Напрями документальної літератури: історична документалістика, художня біографіка, художня публіцистика й мемуаристика.
6. Мемуарно-біографічна проза. Художній і публіцистичний простір в мемуаристиці.
7. Художня біографія.
8. Автобіографія як жанр / мета жанр документалістики.
9. Щоденник як жанр. Проблема автора в щоденнику.
- 10.Автокоментар.

11. Портрет у документальній літературі. Семіотика й семантика.
12. Наративні особливості художньо-біографічної літератури.
13. Синкретизм жанрів і форм мемуарного письма.
14. Специфіка відтворення хронотопу в щоденниках.
15. Біографізм у документальних джерелах.
16. Мемуаристика. Спогади.
17. Художньо-документальна проза С. Алексієвич («Чорнобыльская молитва. Хроника будущего», «Цинковые мальчики»).
18. Спогади як формат представлення інформації в текстах С. Алексієвич.
19. Особливості на рації творів С. Алексієвич.
20. Історична перспектива та хронотоп в осмисленні С. Жаданом подій на Донбасі (роман «Anarchi in the UKR» та «Луганський щоденник»).
21. Концепт свободи в документально-філософському щоденнику С. Жадана «Луганський щоденник».
22. Соціальні портрети жінок у збірці «Жінка війни» Анни Шили.
23. Фактографічна основа в портретистиці Анни Шили.
24. Біографізм у портретах жінок на війні.
25. Жанрові особливості збірок про Євромайдан К. Бердинських «Теплі історії з майдану» та Н. Гук «Євромайдан».
26. Образна система текстів та композиція збірок.
27. Екзистенція як одна з основних категорій щоденника В. Макеєва.
28. Композиція та її особливості в текстах мемуарного типу (на прикладі щоденника В. Макеєва).
29. Види фактів у щоденнику В. Макеєва «100 днів полону, або позивний «911».

Розподіл балів, які отримують студенти
Орієнтовний приклад для заліку

Поточний контроль											Підсумковий контроль	Сума балів	
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	T5	письм. робота	T6	T7	T8	T9	T10		20	100
5	5	5	5	5	10	10	5	10	10	10			

Рекомендована література

Основна

1. Андрушків В. В., Коваленко А. Ф. Документалізм збірки: факти та коментарі (на матеріалі збірки Валерія Макєєва «100 днів полону, або позивний 911»). *Електронний репозитарій Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/26007> (дата звернення: 20.09.2020).
2. Бахтин М. М. Автор и герой в эстетической деятельности. *Эстетика словесного творчества*. Москва : Искусство, 1986. 445 с.
3. Бовсунівська Т. В. Теорія літературних жанрів. Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману. URL: <https://ukrlit.net/info/genres/index.html> (дата звернення: 18.01.2020).
4. Варикаша М. М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII. Ч. 3. С. 1–12.
5. Власова Т. Кофман Геннадій : «Кінодокументалістика – це кіно, яке не має меж» URL: <https://theukrainians.org/gennadij-kofman/> (дата звернення: 18.11.2021).
6. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник / За наук. Ред. Олександра Галича. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
7. Галич О. А. Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи: Монографія. Луганськ: Знання, 2001. 246 с.
8. Галич О. Жанрова система документальної літератури / Олександр Галич *Документалістика на порозі XXI століття : проблеми теорії та історії : матеріали Всеукраїнської наукової конференції* [м. Луганськ, 18–19 вересня 2003 р.] Луганськ: Знання, 2003. С. 19–36.
9. Галич О. Термінологія сучасної документалістики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. № 26. С. 47–49. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/919/1/06goatsd.pdf> (дата звернення: 18.01.2020).
10. Горохов В. М. Закономерности публицистического творчества. – Москва: Мысль, 1975. 256 с.
11. Горячок І. С. Щоденник як форма самовираження письменника: жанри і типологія. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2015. № 9. С. 43–46.
12. Дроботенко А. Е. Документальне кіно і журналістика: взаємозв'язок понять. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Соціальні комунікації*. Вип. 11. 2017. С. 4–7. URL : <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/11650> (дата звернення: 30.04.2021).
13. Іванова О. А., Червінчук А. О. Сучасна українська воєнна документалістика: автор та авторська стратегія. *Scientific developments of European countries in the area of philological researches: Collective*

- monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. С. 221-237. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-56-3.1.13> (дата звернення: 20.07.2020).
14. Евсеева Ю. Н. Адресованность как определяющий фактор лексических и структурных особенностей текста биографии : дис. канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2010. 161 с.
 15. Здоровета В. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. Львів: ПІАС, 2004. 268 с.
 16. Ігнатів Н. Є. Жанрові пошуки художньої документалістики 1970—90-х рр.: автореф.... дис. канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 1998. 18 с.
 17. Коваленко А. Ф. Особливості хронотопу в мемуаристиці (на прикладі збірки Валерія Шевчука «На березі часу. Ті, котрі поруч: Спогади сучасників») *Діалог : медіастудії*. 2020. Вип. 26. С. 203–216. URL: <http://dms.onu.edu.ua/article/view/195595/201701> (дата звернення: 30.04.2021).
 18. Кознова Н. Н. Дневники, письма, мемуары: к вопросу о взаимодействии жанров. *Вестник МГОУ. Серия «Русская филология»*. 2009. №1. С. 138–151.
 19. Колінько О. Нон-фікшн як особливий феномен сучасної белетристики. Київ : Вісник Міжнар. гуманіт. ун-т. Сер. : Філологія. Вип. № 24. 2016 Т. 2. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v24/part_2/24.pdf (дата звернення: 01.11.2021).
 20. Колошук Н. Екстремальні свідчення в сучасній українській літературі та підсумки і перспективи вітчизняного вивчення документалістики. *Studia methodologica : збірник / Тернопільський держ. педагогічний ун-т, лабораторія славістичних студій*. Тернопіль : Ред.-вид. відділ ТНПУ імені В. Гнатюка, 2008. Вип. 25: Антропологія літератури: комунікація, мова, тілесність. С. 110–115.
 21. Колядич Т. М. Воспоминания писателей: проблемы поэтики жанра. Москва: Мегатрон, 1998. 276 с.
 22. Комова М. В. Сутність феномену факту та його функціонування в мас медіа. *Current issues of mass communication*. 2015. №17. С. 22–30.
 23. Литература non fiction: вымыслы и реальность. *Знамя*. 2003. № 1. С. 190–203.
 24. Мажара Н. Синкретизм жанрів і форм мемуарного письма : веб-сайт. URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/5845/1/Mazhara_2018_230.pdf. (дата звернення: 10.03.2021).
 25. Местергази Е. Г. Документальное начало в литературе XX века : монографія. Москва: Флинта: Наука, 2006. 160 с.
 26. Местергази Е. Г. Художественная словесность и реальность (документальное начало в отечественной литературе XX века) : автореф. дис на соискание ученой степени д-ра филол. наук: спец. 10.01.08 "Теория литературы. Текстология". Москва, 2008. 34 с.

27. Михайленко В. М. Факт як основа журналістського твору. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2010. №17. С. 287–295.
28. Морозова Є. Ф. Документальна література. *Українська літературна енциклопедія*. Київ, 1991. Т. 2. 214 с.
29. Поліщук О. Історична альтернативістика. *Література non fiction : теоретичний вимір* : монографія / упорядн. Т. Ю. Черкашина; наук. Ред. О. А. Галич : К. : Видачний дім Дмитра Бураго, 2018. С. 62–75.
30. Руденко М. С. Факт и вымысел в публицистике военных лет.
URL: <https://istina.msu.ru/workers>
32. Савкина И. Теория и практики автобиографического письма. Автобиографическая практика в России и во Франции. Сборник статей. Москва: ИМЛИ РАН, 2006. 278 с.
33. Сердійчук Л. П. Автобіографія як спосіб самопрезентації мовної особистості. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 2004. №16. С. 120–123.
34. Сивакова Н. А. Специфика эволюции документальной литературы в XX веке. *Вісник Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя І.П. Шамякіна*. 2014. № 3 (84). С. 141–142.
35. Танчин К. Я. Щоденник як форма самовираження письменника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.06. Тернопіль, 2005. 20 с.
36. Тартаковский А. Мемуаристика как феномен культуры. *Вопросы литературы*. Вып. №1. 1999. С. 35–55.
37. Тынянов Ю. П. Литературный факт. Поэтика. История литературы. Кино. Москва: Наука, 1977. 576 с.
38. Navran, I., & Botvyn, M. (2020). Документальне кіно в сучасному екранному дискурсі. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, 3(1), 11–19. URL: <http://audiovisual-art.knukim.edu.ua/article/view/202649>
39. Хорошун О. О. Архітектоніка сучасного американського документального тексту. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*. 2014. №2. С. 262–264.
40. Черкашина Т. Ю. Система документальної літератури: внутрішня організація. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 19 (230). С. 37–45.
41. Червінчук А. Позиція автора у сучасній воєнній документалістиці (на прикладі книги Мартіна Бреста «Пехота»). *Трансформація фінансової системи та обліку в умовах інноваційної глокалізації національної економіки. Секція VII. Трансформація медіа-системи та розвиток масових комунікацій в умовах інформаційного суспільства: збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 25-26 жовтня 2018 р. Одеса, 2018. С. 261–262.*

Додаткова

42. Автор документального кіно та його герой : конспект лекції про школу Марини Разбєжкіної. URL: <http://docuclub.docudays.ua/news/pro-shkolu-marini-razbyezhki noi/> (дата звернення: 18.11.2021).
43. Апостолова Л., Влаосва Т. Документальне кіно (не) має бути пропагандою? 7 вересня 2020. URL: <https://detector.media/infospace/article/180352/2020-09-07-dokumentalne-kino-ne-maie-butuy-propa> (дата звернення: 18.10.2021)
44. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Лариса Брюховецька. К.: Логос, 2011. 391 с. Бібліогр.: С. 385–389. ISBN 978-966-171-382-5. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/149237948.pdf> (дата звернення: 20.10.2021)
45. Десятник Г. О. Основи екранної документалістики: [навч. посіб.] / Г. О. Десятник; ред.: С. І. Горевалов; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. Київ, 2016. 287 с.
46. Каблуков Е. В. Интернет-медиа: специфика конструирования свертхтекстов. *Речеведение: современное состояние и перспективы: материалы Междунар. науч. конф., посвященной юбилею М.Н. Кожинной (Пермь, 16-20 ноября 2010 г.)*. Пермь, 2010. С. 368–373.
47. Купина Н. А., Битенская Г. В. Свертхтекст и его разновидности. *Человек - текст - культура*. Екатеринбург, 1994. С. 215–224.
48. Кушнерук С. П. Лингвистическое исследование документов советской эпохи. *Лингвистические основы документной коммуникации* URL: <http://Hngvodocum.ru/dokling/sergey-petrovich-КшЪпегакВокитеп1;пауаН^у18Шса/18.html> (дата звернення: 20.10.2021).
49. Манскова Е. А. Современная российская теледокументалистика: динамика жанров и средств экранной выразительности : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.10 / Е. А. Манскова; Урал. гос. ун-т им. А. М. Горького. Екатеринбург, 2011. 23 с.
50. Наумова Л. М. Документалістика: Телевізійний вимір. *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. 2009. Вип. 6. С. 247–254.
51. Погребняк Г. П. Естетичне поле телебачення у сучасному соціально-культурному просторі. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2009. № 2. С. 126–137.
52. Шагинян М. Особенности публицистических жанров. Очерк. URL: <http://www.gramma.ru/rus/> (дата звернення: 20.10.2021)

Електронні інформаційні ресурси

53. Документальна література URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> 0 (дата звернення: 20.10.2021).
54. Документальне кіно URL: <https://znaimo.com.ua/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%>

D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0
%B5_%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%BE (дата звернення:
20.10.2021)

55. Сучасна українська документалістика URL: www.google.com (дата
звернення: 20.10.2021)

56. Сучасна українська проза URL:
http://zounb.zp.ua/sites/default/files/pdf/2017/suchasna_ukrainska_proza.pdf
zounb.zp.ua

Навчально-методичне видання

Коваленко Алла Федосіївна
кандидат філологічних наук

ДИСЦИПЛІНИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 1 : ВИБІРКОВІ : ДОКУМЕНТАЛІЗМ І
ДОКУМЕНТАЛІСТИКА

*Методичні вказівки та завдання
для здобувачів другого (магістерського) рівня
спеціальності 061 «Журналістика»*

Підписано до друку 20.10.2021. Формат 60х90/16.
Обсяг 1.5 ум. друк. арк.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman»
Наклад 100 прим. Зам. № 21/045

Видавець і виготовлювач
С. Л. Назарук
Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10
Тел.: 050 905 23 77. E-mail: selen_odessa@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7024 від 23.12.2019 р.